

Sistema del Museu de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya

Núm. 7 Juliol 2004

20 ANYS

www.mnactec.com

Un Museu Nacional estès per tot el país

El Museu Industrial del Ter, a Manlleu

Avui visitem, pàg. 3

Reflexions entorn al paisatge industrial

El tema, pàg. 4

La Secció del Patrimoni Tècnic del Skupnost muzejev Slovenije, el Sistema d'Eslovènia

La finestra, pàg. 6

editorial

La reivindicació del patrimoni industrial a Catalunya

Eusebi Casanelles

Director del mNACTEC

En els inicis del projecte del Museu de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya, la línia conceptual científicotecnològica de caire clàssic, que tant pesava en els museus tècnics de referència, va ser reorientada tot integrant-la en un nou eix articular que permetés explicar el procés de la industrialització. Aquest canvi no solament era un matís sinó que, conceptualment, era molt més profund, ja que significava que l'objectiu central no era tant la tècnica i la seva evolució com la relació entre la tècnica i la societat.

Aquesta nova opció contribuïa a reforçar la identitat del nostre país: la industrialització a Catalunya va fer entrar-lo en la modernitat i també va ajudar a conservar-ne la llengua i la cultura, tal com va passar en regions europees properes com Occitània. Un altre gran avantatge respecte del model de museu tecnològic és que es podien crear museus "diferents" als existents en altres parts del món amb objectes iguals o similars: la diferenciació dels objectes tècnics d'una mateixa temàtica a diverses parts del món no la marca la tecnologia sinó la seva implantació en el territori, l'ús que se'n fa i l'entorn on s'utilitza.

Fa vint anys la industrialització no es contemplava com un dels principals períodes que van definir la identitat catalana, ni el patrimoni industrial estava considerat com un patrimoni a preservar. El panorama ha canviat en gran part gràcies a les múltiples accions del Sistema Territorial del mNACTEC, les quals han fet conèixer i posar en valor el patrimoni industrial. Directament o indirecta, s'han aconseguit salvar de la destrucció edificis que segurament avui ja no existirien, i reivindicar la industrialització com un període cabdal per entendre la Catalunya actual.

El Sistema commemora els 20 anys del mNACTEC

Pilar Garcia

Directora del Museu del Ferrocarril de Vilanova i la Geltrú

Dins dels actes commemoratius dels 20 anys de la inauguració del Museu de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya, es van celebrar unes jornades d'anàlisi i difusió del paper del Sistema Territorial del mNACTEC. Amb el títol Col·loqui del Sistema del mNACTEC, es va voler establir un diàleg essencialment tècnic amb els professionals del patrimoni per enriquir els nous projectes i fer partícip de les experiències als responsables de museus i de gestores culturals del país.

Aquest Col·loqui, celebrat els dies 22 i 23 de març de 2004 a Barcelona i Terrassa, s'estructurava en tres grans línies temàtiques: el model estratègic del Sistema del mNACTEC; els programes estratègics del Sistema (d'arquitectura i relació amb les exposicions, de conservació i restauració, d'acció educativa, de ciència i mediambient, de turisme i de comunicació), i l'acció museística del mNACTEC sobre el territori. Al segon dia i a través de diferents ponències, es va donar a conèixer el treball portat a terme pels equips que han format o que integren actualment el Sistema del mNACTEC en els diversos àmbits, així com les principals estratègies fixades de cara al futur.

Durant l'acte de presentació, la Consellera de Cultura, Caterina Mieras, va destacar que el Museu de la Ciència i la Tècnica de Catalunya ha desplegat una activitat museològica ininterrompuda que li ha permès articular territorialment el seu Sistema, esdevenint un dels models de coordinació museística més reconeguts en l'àmbit europeu. En la taula rodona posterior, el Director General de Patrimoni Cultural i president del Consell Rector del mNACTEC, els directors dels museus nacionals de Catalunya, el president de l'Associació de Museòlegs de Catalunya i el de l'Associació d'Amics dels Museus de Catalunya, van debatre sobre el paper dels museus nacionals com a caps de l'articulació temàtica i territorial prenent com a model el Sistema del mNACTEC.

Unes vuitanta persones van participar al Col·loqui.

L'Any Dalí en dos museus del Sistema

Muntsa Guasch

Secretària tècnica del Sistema del mNACTEC

El Museu de l'Estampació de Premià de Mar i la Farinera de Castelló d'Empúries s'han sumat als actes de l'Any Dalí 2004 amb dues exposicions. *Tapissos estampats de Dalí* es va obrir al museu del Maresme del 5 de juny al 4 de juliol per presentar dos tapissos que l'artista va autoritzar estampar i que reproduïen *El Crist de Port-Lligat* i *Les dotze tribus d'Israel*. Ambdues obres, del fons del Museu, es van estampar a la lionesa, tècnica serigràfica introduïda a Espanya entorn de 1930 de la mà de l'empresa premianenca La Lió

Barcelona. En l'exposició, a més d'explicar aquest procediment artístic, es mostraren alguns elements tècnics, com ara quatre dels dotze motlles utilitzats i cinc motllades o proves del Crist suspès en la badia empordanesa, i un dels cinc-cents exemplars del gran tapís dels símbols de les tribus d'Israel juntament amb dues proves, dedicades a les tribus de Judà i d'Asher.

D'altra banda, el museu empordanès acull *Dalí i els mestres flequers* del 12 de juny al 19 de desembre. La mostra centra la mirada en la relació tan especial que Dalí establí amb el pa en fer-lo aparèixer en pintures, escultures i accions artístiques, i amb els flequers Lionel Poilâne i Pau Masó i Fàbrega, els quals van donar forma a algunes de les seves creacions. Aquesta exposició es completa amb un taller per a escolars i públic familiar on es treballa amb massa de pa, i compta també amb conferències sobre Dalí i el pa a càrrec de Jaume Fàbrega, professor de gastronomia de la UAB i autor de diversos llibres sobre el tema.

Els pans de tres crostons envaeixen l'espai expositiu de la Farinera de Castelló d'Empúries.

Nova exposició al mNACTEC: Homo videns. Davant la petita pantalla

Isabel Campi i Valls

Historiadora del disseny

Amb la televisió, la vida familiar ha quedat afectada però també ens ha fet més coneixedors del món, ha homogeneïtzat culturalment els habitants de la Terra i ha estat l'eina que ha contribuït més a la globalització, amb tots els pros i els contres que això representa.

La televisió ha estat l'invent del segle XX que més ha influït en el canvi de la societat. Els seus receptors, els televisors, han estat un moble destacat a les llars: la seva presència i el seu disseny influeix decididament en l'ambient de la sala on s'instalen. Aquesta exposició és una mostra antològica sobre la història dels receptors de televisió, la qual ha estat possible gràcies a l'adquisició d'una excel·lent col·lecció per part del mNACTEC i a la col·laboració de diverses entitats i col·leccionistes, així com de les empreses Philips,

Grundig, Bang & Olufsen i especialment Astra. El recorregut proposa una exploració del disseny del televisor en els seus aspectes tècnics, formals i socials, i constitueix un homenatge a aquestes omnipresents i voluminoses caixes que, per un imperatiu tecnològic, es troben predestinades a convertir-se en una simple pantalla penjada a la paret. L'exposició es complementa amb una guia/catàleg amb assaigs, documentació completa de tots els objectes i fonts d'informació sobre la història del televisor. L'exposició ha estat prorrogada, i es pot visitar fins al novembre

TV marca Bush

TV marca Philco Predicta

La història dels bombers de Terrassa al mNACTEC

Joan Muñoz

Àrea de Difusió i Exposicions del mNACTEC

El Museu de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya (mNACTEC) acull fins el desembre de 2004 l'exposició *125 anys de Bombers a Terrassa*, emmarcada en el conjunt d'activitats commemoratives de la fundació del Parc de Bombers de Terrassa. L'exposició descriu la història dels bombers de Terrassa des de la seva fundació el 1879 fins a l'actualitat. Estructurada en sis apartats, exposa el vestuari que els bombers han fet servir al llarg dels anys, una excepcional col·lecció de cascs, insígnies, materials de telecomunicacions, extintors, mànegues d'apagar focs i fotografies històriques del Cos de Bombers. Completen la mostra els vehicles de Bombers que formen part de la col·lecció que s'exposa habitualment al mNACTEC.

Museu Industrial del Ter

Can Sanglas de Manlleu. Passeig del Ter, s/n
08560 Manlleu (Barcelona)
Tel. 93 851 50 22
Fax 93 851 50 25
mit.manlleu@mit.manlleu.com
www.mitmanlleu.org

L'antiga fàbrica, coneguda com Can Sanglas, fou aixecada el 1842 i és contemporània del Canal Industrial de Manlleu, que va arribar a alimentar set fàbriques cotoneres. La força de l'aigua explica la proliferació de fàbriques a les ribes del Ter.

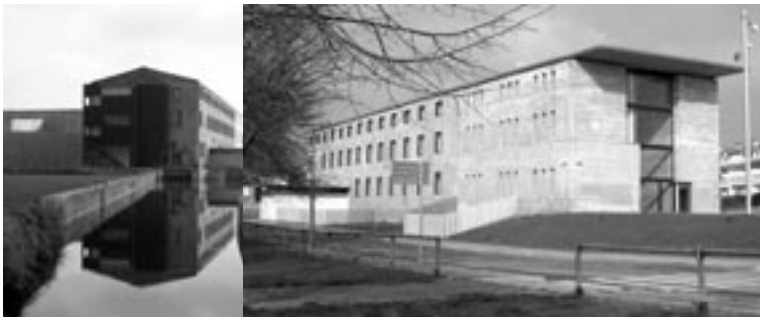
El Museu Industrial del Ter, a Manlleu

Emili Bayón

Coordinador del MIT de Manlleu

El Museu Industrial del Ter (MIT) dona testimoni del procés històric que la industrialització va deixar a les poblacions fluvials de la conca mitjana del riu Ter, transformada a mitjan segle XIX en una de les zones industrials més actives de Catalunya. Manlleu, aprofitant l'energia hidràulica, va esdevenir el principal nucli fabril tèxtil i, més tard, metàl·l·l·gic. L'exposició permanent de la planta baixa, *La fàbrica de riu*, mostra la seqüència productiva del cotó en una fàbrica fluvial. En primer lloc s'ha representat un espai preindustrial dedicat al

Interior de l'exposició *La Fàbrica de riu*

Façanes posterior i principal del Museu

treball tèxtil abans de la irrupció de la mecanització, amb fusos, rodes de filar i un emblemàtic teler de fusta. Ja en l'espai de la fàbrica, es mostra l'arribada de la matèria primera i la seva transformació a través del batuar, la carda (amb una maqueta en funcionament), la preparació de la metxa, i el procés de filatura. Aquesta secció està representada per màquines construïdes a Manlleu al llarg del segle XX, com l'emblemàtica contínua de filar Costa i Serra, de 1907. La secció d'acabats, representada per un aspi, una màquina de fer rodets i una màquina de fer madeixes, clouen el recorregut.

Un altre espai museogràfic, *La fàbrica llanera de muntanya*, es dedica al procés de la llana a partir d'un valuós assortiment de cardes llaneres mogudes per una transmissió d'embarrats, procedents de la recuperació de patrimoni industrial de Martinet de Cerdanya. Aquesta secció dona testimoni de la important indústria llanera rural, característica de la muntanya catalana. A l'àmbit *Conviure amb el risc* es mostren les amenaces i els perills que patien aquests equipaments industrials i els treballadors fabrils: les freqüents inundacions, el foc a les filatures, i la terrible sinistralitat que provocava el treball a les màquines. Un darrer espai, *Els constructors de maquinària*, està dedicat a la important indústria metàl·l·l·gica sorgida arran del procés tèxtil: Manlleu i la conca mitjana del Ter van veure aparèixer algunes de les constructores de maquinària tèxtil més emblemàtiques, com ara S.A. Serra, Bracons i Riera, o *Fraguas del Ter*. A més, el Museu disposa de dos espais energètics: l'alternador automatitzat, mogut per una turbina Francis, que està en funcionament i permet observar la transformació de l'energia hidràulica en electricitat, i un soterrani d'entrada del canal, on s'ha conservat una de les primeres turbines instal·lades al Ter, la turbina Fontaine de la casa Planas de Girona, muntada el 1860.

El MIT dedicarà la segona planta a l'exposició sobre les profundes transformacions socials que la industrialització produí en el Ter. El creixement demogràfic, l'expansió urbana, el món de les colònies industrials, els conflictes socials, les condicions de vida i de treball, l'associacionisme seran els temes que inclourà aquest àmbit, *La societat industrial al Ter mitjà*.

Una sèrie de visites guiades completen l'oferta del Museu: "El canal industrial de Manlleu", amb la visita a un molí fariner, als soterranis del canal i als alternadors de les "Tres Fàbriques"; "Les fàbriques de riu", del Dolcet, la colònia Rusiñol i ca l'Escolà a Manlleu, i, finalment, "La colònia de Borgonyà" (Sant Vicenç de Torelló), la colònia tèxtil més emblemàtica del Ter.

El Museu Industrial del Ter disposa d'una secció mediambiental específica: el Centre d'Estudis dels Rius Mediterranis, dedicat a la recerca, la interpretació i la divulgació sobre el patrimoni natural fluvial. Els seus objectius són l'educació, la sensibilització i l'acció innovadores, sostenibles i integrades sobre els rius mediterranis, el cicle de l'aigua i la conservació i la millora dels aspectes patrimonials històrics i de l'estat ecològic, tot mirant amb exhaustivitat les conques més pròximes, com és la del riu Ter. Aquest centre disposa d'una exposició permanent sobre els rius mediterranis.

La celebració del *Col·loqui Internacional dels Llocs Memorables als Paisatges Culturals* el passat mes de gener, organitzat pel Laboratori Internacional sobre els Paisatges Culturals de la UPC, el Massachusetts Institute of Technology, el Col·legi d'Arquitectes de Catalunya i el mNACTEC, ha obert una reflexió en el si del Sistema del mNACTEC entorn a la preservació del paisatge industrial.

La creació del Museu del Ciment Asland de Castellar de N'Hug permet comprendre aquest complex fabril situat en un entorn natural prepirinenc.

Reflexions entorn al paisatge industrial

Eusebi Casanelles

Director del Museu de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya

El carrer del Rec, al barri adober d'Igualada

Darrerament, diverses experiències europees (ecomuseu suec de Bergslagen, vall britànica de Derwent, Parc Fluvial del Llobregat) sobre paisatges industrials rellevants han posat sobre la taula la necessitat d'articular un document que presenti la situació actual dels paisatges industrials de Catalunya i proposi actuacions per salvar aquest tipus de llegat tan complex d'abast.

El patrimoni industrial s'ha revalorat durant els darrers anys, però encara li manca el ple reconeixement per part de la societat i de les institucions públiques. Aquest patrimoni, a més, no està aïllat: forma part d'una complexitat integrada per llocs productius, habitatges, serveis i comunicacions, que sovint componen paisatges específics que es veuen faltats de protecció. Per això és important que es posi de relleu el seu significat i que es recomanin les accions a emprendre. En aquest sentit, la Comissió de Directors i Directores del Sistema del mNACTEC està treballant un primer document en el qual es basarà la futura Declaració sobre el Paisatge Industrial de Catalunya. El document base està articulat en tres apartats: *Introducció*, *Consideracions* i *Recomanacions*, i preveu també una Llista dels paisatges industrials de Catalunya que es recomanarà de protegir.

En la *Introducció* es té en compte el desenvolupament de la cultura tecnològica diversificada a Catalunya com una de les conseqüències de la diversitat geogràfica i biològica del país, i com una característica singular en l'àmbit d'Europa. També es recull el fet d'haver estat una de les primeres regions mediterrànies a industrialitzar-se, esdevenir "la fàbrica d'Espanya", i d'haver generat la configuració d'un sistema de comunicació i serveis que acabà enllaçant les diferents parts del país. El resultat d'aquest procés va ser la configuració de paisatges industrials característics, amb centres productius, habitatges, centres socials, vies de comunicació i estructures de serveis que han acabat formant part de la identitat del territori.

En l'apartat de *Consideracions* es tracta el paisatge industrial com a **paisatge cultural**, com a font d'informació i com una eina de promoció social i econòmica. El paisatge industrial, com a paisatge cultural, és de vital importància per fer entendre el que fou la industrialització catalana, amb tota la complexitat que comporta; en aquest sentit, experiències d'altres parts d'Europa demostren que la revaloració del patrimoni industrial com un tot afegeix uns valors culturals de qualitat tant per als visitants com per als habitants locals, que veuen una forma de reconeixement del seu territori i de la seva identitat col·lectiva. També és innegable considerar el paisatge industrial com a **font d'informació**, en la visió global que integra patrimoni natural i cultural, i en la transversal en conferir el sentit de l'evolució històrica. Per això, es tracta d'un

En els pròxims mesos, i d'acord amb l'Observatori del Paisatge de la UPC, es vol presentar una Declaració del Paisatge Industrial a la Direcció General d'Habitatge i Paisatge de la Generalitat de Catalunya.

recurs didàctic de gran valor, útil tant per a l'aprenentatge escolar com per a la formació continuada dels ciutadans. La consideració final del paisatge industrial com a **eina de promoció social i econòmica** tanca el capítol: la conservació d'aquest paisatge és un actiu per al desenvolupament d'un territori, per millorar la qualitat de vida dels habitants, contribuint a fixar-ne la població i a crear entorns d'atracció turística sensibles a l'establiment de nous negocis.

Finalment, les *Recomanacions* se centren en la necessitat de definir què s'entén per patrimoni industrial, analitzar de manera exhaustiva els paisatges que genera, determinar-ne amb urgència per part de les diverses administracions públiques la normativa a aplicar, i impulsar centres d'interpretació i itineraris d'aquest paisatge. Cal, doncs, en primer lloc, dur a terme un **inventari** complet que abraci tot el territori i informi de cada paisatge a tenir en compte; el coneixement de cada cas permetrà decidir les accions a emprendre per combinar la preservació del lloc amb la seva comprensió i la viabilitat futura. D'altra banda, es fa imprescindible **definir el marc legal** de les actuacions de privats, dels ajuntaments i d'altres estaments públics sobre aquests paisatges, i incorporar a la normativa existent, quan es refereix a patrimoni cultural o natural, els paràmetres d'actuació sobre el patrimoni industrial i/o els paisatges que genera (espais PEIN, estudis d'impacte ambiental, etc.). En aquest sentit, una de les intencions de la Declaració seria que s'establís un debat sobre la possibilitat de contemplar el paisatge industrial com una categoria més, dins la Llei 9/1993, de Patrimoni Cultural Català, tal i com es reconeixen, en la classificació de béns immobles (art. 7), categories com conjunt històric, lloc històric o zona d'interès etnològic, entre altres. D'igual manera, i simultàniament a les visions urbanístiques, arquitectòniques i de desenvolupament econòmic, s'ha de conferir al paisatge industrial una **visió de patrimoni cultural**; per a aquest fi es demanarà que es realitzin plans directors patrimonials encaminats a preservar la màxima autenticitat de l'indret i a desenvolupar-ne la comprensió, i que es doni suport a la creació de centres d'interpretació i itineraris pel paisatge: ja n'estan funcionant a llocs com ara el Parc Fluvial del Llobregat o el nucli industrial de Terrassa, i de fet bona part dels museus del Sistema del mNACTEC funcionen ja *de facto* com a centres logístics de difusió d'aquests paisatges. Caldria, però, la col·laboració de les direccions generals de Patrimoni Cultural i d'Habitatge i Paisatge per establir-ho, i per consolidar i, fins i tot, liderar altres tasques que s'estan duent a terme, com ara la proposta de presentar el Parc Fluvial del Llobregat com a Patrimoni de la Humanitat, o les accions del pla d'actuació de l'INCASOL i del pla director de patrimoni finançat per l'Institut del Patrimoni Cultural a la Colònia Sedó d'Esparreguera. El propòsit del Sistema del mNACTEC és que, a més, totes aquestes actuacions es puguin emmarcar dins d'un futur Pla del Patrimoni Industrial de Catalunya.

Les petjades de dinosaures descobertes a l'explotació de carbó a celobert de Fumanya (Berguedà) permeten noves ofertes turístiques i culturals.

20 ANYS

Per llegir...

Títol:	Catàleg del Museu del Ferrocarril de Vilanova i la Geltrú
Col·lecció:	Guies de museus del Sistema del mNACTEC
Autor:	Museu del Ferrocarril de Vilanova i la Geltrú
PVP:	9 euros

S'ha publicat el nou catàleg-guia del Museu del Ferrocarril de Vilanova i la Geltrú, confeccionat per oferir informació dels objectes, així com de cada una de les edificacions i instal·lacions industrials del Museu i contextualitzar-los en el marc de la història tècnica, social i econòmica del país.

La creació d'aquesta nova publicació, de 65 pàgines, realitzada per l'equip del Museu, permet donar a conèixer i projectar un espai únic fora de les instal·lacions patrimonials ferroviàries. La seva edició s'ha materialitzat per una subvenció del Servei de Museus de la Generalitat de Catalunya.

Títol:	Guia de l'exposició de televisors Homo videns. Davant la petita pantalla
Col·lecció:	Guies d'exposicions del mNACTEC
Autors:	Isabel Campi i mNACTEC
PVP:	7 euros

Aquesta guia recull els textos i nombroses fotografies d'objectes i documents de l'exposició. A la introducció, on es reflexiona sobre la importància d'aquest invent, li segueix un capítol dedicat pròpiament al disseny dels aparells televisius, fent èmfasi en la seva configuració, producció, estratègies de vendes i consum domèstic. Els capítols següents, que recullen els continguts de l'exposició, presenten els textos i nombroses imatges d'objectes de la mostra, així com alguns esquemes i apartats referents als principis de funcionament del televisor. La guia inclou la traducció dels textos a l'anglès.

La seu del Museu de la Tècnica d'Eslovènia, a Bistra (Borovnika)

A pesar de tener tan sólo 2 millones de habitantes, Eslovenia, que alcanzó su independencia en 1991, cuenta con más de 80 museos y galerías. La mayoría de ellos forma parte de la Agrupación de Museos de Eslovenia (Skupnost muzejev Slovenije, SMS), que depende del Ministerio de Cultura de Eslovenia.

Techniški muzej Slovenije

Oficina administrativa:
Parmova, 33, 1000 Ljubljana
Tel.: 386 61 317 588, 386 61 321 383
www.tms.si
a/e: info@tms.si

La Sección del Patrimonio Técnico del Skupnost muzejev Slovenije, el Sistema de Eslovenia

Irena Marusić

Asistente del director del Museu Técnico de Eslovenia

En el marco de la Skupnost muzejev Slovenije funciona desde el año 2001 la Sección del Patrimonio Técnico. Dicho departamento aglutina a aquellos museos y colecciones de museos que se dedican a la colección y conservación de ese patrimonio. Hoy día cuenta con 16 museos o colecciones, cuya temática específica es la minería, la industria textil, la agricultura, el transporte, la medicina, los servicios contra incendios, la electrotécnica, la silvicultura, la industria maderera, las artes gráficas, la industria siderúrgica, la industria salinera, la industria del cuero y la cinematografía. Hasta el momento se han publicado dos ediciones de la obra "El Patrimonio Técnico de los Museos Eslovenos"; una en esloveno y otra en inglés. Somos conscientes del hecho de que estamos en los primeros pasos y que aún nos espera una gran labor por delante para que la red de museos cobre plena vida. Especialmente si comparamos nuestra red de museos con el sistema de museos de ciencia y técnica de Catalunya. Próximamente vamos a preparar –siguiendo su modelo el modelo del mNACTEC– un programa pedagógico común, un plan conjunto de promoción y publicidad e incluso un único billete de entrada para todos los museos que se han incorporado a nuestra red.

Màquina de vapor, 1870

Patrimoni industrial de Sèrbia

Jaume Matamala

Administrador del mNACTEC

"...Rebem molt poques visites internacionals i el país té tantes necessitats que la cultura ha d'esperar i la cultura tècnica patrimonial és a la cua de tot", expressava un conservador del Museu Nacional de Ciència i Tècnica de Sèrbia.

La directora del Museu Nacional de la Ciència de Sèrbia, la senyora Sonja Zimonic i el seu equip, van organitzar una trobada de contacte entre diversos museus i centres de patrimoni industrial serbis, i el mNACTEC. A Belgrad, el que ha de ser el Museu Nacional de Ciència i Tècnica és un antic edifici de la companyia elèctrica que necessita ser restaurat, però que ja s'utilitza com a magatzem de material i s'hi està fent un treball de documentació i restauració extraordinaris. Un col·leccionista privat ha aconseguit la cessió de la fins fa poc cotxera de la guàrdia urbana, per instal·lar-hi la seva col·lecció de cotxes. El Museu del Tren mostra la importància de la xarxa ferroviària amb plànols i maquetes, en un edifici proper a l'estació central on esperen aviat instal·lar el museu definitiu i recollir el patrimoni mòbil que preserven arreu del país. A Senjski rudnik, on hi ha una de les principals mines de carbó, s'hi troba el

Museu del Carbó, però el més interessant encara està funcionant a la mina: una màquina de vapor de 1870 que encara fa funcionar l'ascensor dels miners. Prop de Nis hi ha en funcionament les petites centrals hidroelèctriques de St. Petka (1908) i Sicevo (1931), on, tot l'equipament és encara original. Són veritables monuments vius, com l'interessant molí de farina d'Omoljica. Arquitectònicament destaquen els dos edificis de Pancevo: el de Vajfert, una de les fàbriques de cervesa més antigues d'Europa (1722), amb moltes similituds amb l'adoberia de Cal Granotes, i la fàbrica de seda de 1899, actualment reutilitzada per a la producció de goma.

El resultat global d'aquesta visita va resultar profitosa en molts aspectes que poden permetre, en un futur, exportar-hi el model del Sistema del mNACTEC, crear sinèrgies i establir-hi lligams de col·laboració.

Agenda

V Congrés Internacional sobre Patrimoni Geològic i Miner

Dates : 30 de setembre, 1, 2 i 3 d'octubre de 2004

Lloc: Cercs (Berguedà)

Inscripcions : Museu de les Mines de Cercs-Sant Corneli

Tel.: 93 824 90 25

A/e: tur.cercs@diba.es

VII Jornades Espanyoles de Patrimoni Industrial

Dates: del 20 al 24 d'octubre de 2004

Lloc: mNACTEC

Inscripcions: Associació del Museu de la Ciència i de la Tècnica i d'Arqueologia Industrial de Catalunya

Tel.: 93 780 37 87

A/e: associaciomct@eic.ictnet.es

www.mnactec.com/ticcih/españa

www.amctaic.org

Science in Europe – Europe in Science: 1500-2000

Dates: 4 i 6 de novembre de 2004

Lloc: Maastrich (Holanda)

Inscripcions: www.gewina.nl

II Congrés d'Història Marítima de Catalunya

Dates: 10, 11 i 12 de novembre de 2004

Lloc: Barcelona

Inscripcions: Museu Marítim de Barcelona

Tel.: 933 429 920

A/e: eixblau@diba.es

II Congrés d'Enginyeria en Llengua Catalana

Dates: 19, 20 i 21 de novembre de 2004

Lloc: Andorra

Inscripcions: CELC (Barcelona)

A/e: celc@eic.es

VIII Trobada d'Història de la Ciència i de la Tècnica

Dates: del 18 al 21 de novembre de 2004

Lloc: Mallorca

Inscripcions: schct@iecat.net

Congrés Internacional. Suredes, Fàbriques i Comerciants

Dates: del 17 al 19 de febrer de 2005

Lloc: Palafrugell

Inscripcions: Museu del Suro de Palafrugell Tarongeta, 31

17200 – Palafrugell

Tel.: 972 303 998

A/e: info@museudelsuro.org

Breus

El patrimoni industrial de Catalunya

El Sistema Territorial del Museu de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya (mNACTEC) prepara una exposició que acollirà el Palau Robert (Barcelona) el proper mes d'octubre i que coincideix amb la presentació de les IV Jornades Espanyoles de Patrimoni Industrial.

(www.mnactec.com).

El Museu de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya treballa com un museu estès per tot el territori, garantint la conservació, l'estudi i la difusió del patrimoni industrial de Catalunya, un territori amb una gran geodiversitat: en relativament pocs quilòmetres quadrats podem passar d'un entorn d'alta muntanya a un de costaner. Aquest fet ha creat un model industrial amb una gran tecnodiversitat, on els nombrosos elements del patrimoni industrial estan dispersos arreu del país. La preservació i museïtzació d'aquest patrimoni s'havia de fer *in-situ*, salvaguardant

el paisatge, els edificis i els elements mobles de caràcter industrial. D'aquí neix el Sistema Territorial del Museu de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya.

L'exposició es podrà visitar del 20 d'octubre fins el 20 de novembre al Palau Robert, proposa un recorregut pels Museus del Sistema Territorial del mNACTEC, a través dels quals us podreu apropar al nostre patrimoni industrial.

Dinosaures a Fumanya

L'equip de paleontòlegs del Consorci Ruta Minera i de l'Institut de Paleontologia Miquel Crusafont, ha localitzat, en la zona paleontològica de Fumanya, un conjunt molt important de restes fòssils corresponents als dinosaures que van viure en aquesta zona del Berguedà ara fa uns 70 milions d'anys. Es tracta de diversos materials, entre els quals destaquen un conjunt d'ossos corresponents a sauròpodes del tipus titanosaure, els mateixos que van deixar les seves petjades a la paret de Fumanya, i en especial, per la seva espectacularitat, un de 1,10 m de llarg i de 30 cm

d'ample que correspon a una part d'una extremitat, probablement una tibia o un femur. El fragment té una gran importància, ja que es tracta de l'exemplar més gran de dinosaure del cretaci superior d'entre tots els que s'han localitzat a Catalunya.

L'exposició Assaigs fotogràfics sobre el patrimoni industrial mexicà

presenta setanta-nou imatges fruit del més important projecte de documentació que reproduceix fotogràficament l'extens domini dels museus industrials a Mèxic. El fotògraf mexicà Marco Antonio Hernández Badillo dona a conèixer per primera vegada a Catalunya una mostra dels seus treballs d'investigació històrica sobre la fotografia, així com els assaigs fotogràfics sobre ferrocarrils, mineria, paisatge, alts forns i zones de comunitats indígenes, després d'una itinerància per diversos països d'Europa i Amèrica. L'exposició està inclosa dins la Primavera Fotogràfica 2004 i es podrà visitar al Museu de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya fins a

Molt breus

- El passat mes de març, el Sistema del mNACTEC va rebre la visita de cinquanta socis de la prestigiosa **Society of Industrial Archaeology** (SIA), en el seu *study tour* internacional per conèixer una regió on la indústria hagi tingut un paper significatiu. Vint entusiastes van arribar abans que el grup principal per visitar alguns llocs als Pirineus, com les fargues de Ripoll i de Banyoles i la cimentera d'Ogassa. Durant tota la set-

mana següent van conèixer Manresa, Terrassa, les colònies del Baix Llobregat, Cercs, Capellades i Igualada, i Vilanova i la Geltrú, i el Penedès. Finalment, un *post-tour* centrat en Tarragona va inspeccionar les mines de Bellmunt, restes de la indústria romana i l'excelsa fàbrica de tabacs.

- El Museu de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya va participar en la **Fira Modernista de Terrassa**, organitzada des de l'Àrea de Cultura de l'Ajuntament de Terrassa. Enguany s'ha desenvolupat la segona edi-

ció durant els dies 8 i 9 de maig amb un espectacular èxit de participació ciutadana.

- Durant els dies 28, 29 de juny i 1, 5, 6 i 8 de juliol del 2004 es desenvolupà al mNACTEC el **II Curs sobre Energies Renovables**, adreçat als professors i professors de les àrees de Tecnologia i Ciències Experimentals que imparteixen crèdits comuns i variables a Secundària i a Batxillerat. El curs està organitzat pel Departament d'Ensenyament i el mNACTEC. Informació: <http://www.xtec.es/sgfp>

Jordi Enrich

Director del Museu de la Pell d'Igualada i Comarcal de l'Anoia

Pilar Garcia

Directora del Museu del Ferrocarril de Vilanova i la Geltrú

El Jordi Enrich va néixer a Igualada l'any 1947. Primer va dur a terme estudis de Ciències Empresarials per satisfer la pressió familiar. Però des de molt jove la seva veritable vocació va ser la d'arqueòleg, potser les excursions a la muntanya que feia des de petit van destapar el seu interès per les excavacions i els descobriments. Llicenciat en Geografia i Història, és especialista en arqueologia de l'antiguitat tardana. Dirigeix excavacions des dels vint anys i ha publicat diversos estudis arqueològics, compatibilitzant aquestes activitats amb les de director del Museu. Se sent molt afortunat amb la vida perquè ha pogut dedicar-se a una professió que li agrada, el motiva i li dóna l'oportunitat de crear i de créixer com a persona. També se sent orgullós d'haver estat nomenat director del Museu amb el consens de tots els partits polítics de la seva ciutat.

“El Museu és com si fos un fill meu”

Una persona que parli amb passió de la seva feina no és fàcil de trobar, però encara ho és menys una que senti el treball que realitza com l'obra de la seva vida. Quan, a finals dels anys seixanta, Jordi Enrich va començar a col·laborar en les tasques d'un museu pràcticament inexistente, Cal Boyer era quasi una ruïna, no hi havia llum ni aigua. De mica en mica, amb grans dosis d'il·lusió, paciència, creativitat i esforç, aquest home –amable i planer, alhora que seriós i distant– ha contribuït a la consolidació i professionalització del Museu de la Pell d'Igualada i Comarcal de l'Anoia.

És el primer membre del Sistema. Exactament des de quan forma part de l'equip del mNACTEC?

L'11 de març de 1981 es va constituir la primera comissió per a la creació del Museu de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya. La Generalitat em va cridar per formar part del que seria el germen de l'actual Sistema del mNACTEC. Durant aquests anys he pogut seguir l'evolució del projecte general d'un museu industrial estès pel territori, participar en el seu desenvolupament, veure'n la materialització, contribuir-ne a la gestió i gaudir del plaer d'oferir als ciutadans uns equipaments que permeten explicar i entendre una part fonamental de la nostra història.

A què es dedica un director d'un museu industrial?

És una feina molt completa que passa per les accions més diverses. Per una banda, es tracta de definir les línies estratègiques i després portar-les a terme. Es toquen des d'actuacions del camp purament museològic, museogràfic i tècnic fins a moltes d'altres lligades al món específic de la gestió, administració i planificació econòmica i de recursos humans, màrqueting, accions comercials, educatives, de manteniment, de conservació, etc.

Quantes persones treballen al Museu?

En aquests anys s'ha passat de col·laboracions voluntàries a una total professionalització de les activitats. Cal tenir present que gestionem dos edificis, Cal Boyer i Cal Granotes, amb un total de 10.000 m². Quan obrim les portes al públic, hi actuen en diferents àmbits unes onze persones, d'aquestes nou són de plantilla i la resta donen servei a través de dues empreses culturals externes.

És partidari de la contractació dels serveis a aquest tipus d'empreses?

Totalment; nosaltres hem externalitzat els tallers didàctics i les visites teatralitzades. Cal establir canals fluides de col·laboració entre els equips interns i externs per aconseguir l'enriquiment general dels membres i, en definitiva, del Museu. A part d'oferir una visió diferent de l'equipament, també es redueix la càrrega econòmica, la seva adaptació a les necessitats canviants del Museu és més flexible i la percepció pot ser més contrastada i àmplia.

Quina és la principal virtut del Sistema de Museus de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya?

L'autonomia de gestió i el suport total a les iniciatives. Crec que resulta fonamental deixar fer com un estímul a la creativitat, dintre d'un marc general d'actuació estratègica. Cada museu té un model de gestió diferent, el de la Pell depèn de l'Ajuntament d'Igualada, encara que des dels seus inicis ha estat estretament vinculat al mNACTEC, primer en condició de museu-col·laborador i després com a secció. Els diferents models de gestió permeten nodrir-se de diferents fonts i demanen un compromís real de les institucions implicades.

Consell de redacció:

Eusebi Casanelles
Pilar Garcia
Carme Gilabert
Muntsa Guasch
David Martínez
Joan Muñoz

Fotografies:

Teresa Llordés
Arxiu museus

Secretaria tècnica:

Museu de la Pell d'Igualada i Comarcal de l'Anoia
Dr. Joan Mercader, s/n.
08700 Igualada
Tèl. i fax 93 804 67 52
guaschm@aj-igualada.net

